

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII,
TINERETULUI ȘI SPORTULUI
UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE**

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
TREI SCRITOARE ENGLEZE
CONTEMPORANE.
SUBMINAREA CANONULUI LITERAR DIN
INTERIOR
(THREE CONTEMPORARY WOMEN WRITERS.
WITHIN AND AGAINST THE CANON)**

Conducător științific:

Prof. univ. dr. MICHAELA PRAISLER

Doctorand:

ANCA (MARIN) MANEA

Galați

2013

CUPRINS

ARGUMENT	6
1. LITERATURA CONTEMPORANĂ SUB SEMNUL ÎNTREBĂRII (Interrogations on contemporary literature)	10
1.1. Ficțiunea postmodernistă. O categorie pertinentă? (Is postmodernist fiction still a valid category?)	10
1.1.1. Sfârșitul postmodernismului (The end of postmodernism)	12
1.1.2. Ficțiunea ca intersecție a textului modernist, realist și postmodernist (In-between modernist, realist and postmodernist fictions)	20

1.2. Canonul literar. O structură cu autoritate?	26
(Is the literary canon still a validatable structure?)	
1.2.1. Teorii ale formării canonului literar	27
(Theories of canon formation)	
1.2.1.1. Harold Bloom și canonul occidental	28
(Harold Bloom and the Western Canon)	
1.2.1.2. Frank Kermode și canonul – plăcere și schimbare	31
(Frank Kermode and the canon as Pleasure and Change)	
1.2.1.3. John Guillory și canonul – capital cultural	32
(John Guillory and the canon as Cultural Capital)	
1.2.2. Dezbateri pe marginea canonului literar	35

	(Debates over the canon)	
1.3.	Concluzii	40
	(Closing remarks)	
2.	CONSOLIDAREA CANONULUI LITERAR	42
	(Reinforcing the canon)	
2.1.	Reciclarea ca mijloc de comunicare între trecut și prezent	43
	(Recycling: a means of historical continuity)	
2.1.1.	Practica reciclării literare	44
	(The practice of literary recycling)	
2.1.2.	Modalități de (re)prezentare & (re)construcție a istoriei	45
	(History: (re)presentation & (re)construction)	
2.1.3.	Scriitori (re)scrieri	55
	(Writers & text(s) rewritten)	
2.2.	Intertextualitatea ca metodă de contextualizare a literaturii	68

(Intertextuality or literature in context)	
2.2.1. Teorii intertextuale	68
(Intertextual theories)	
2.2.2. Autori, discursuri și personaje sub lupă	70
(Examining authors, discourse and characters)	
2.2.2.1. Enunțuri dialogice	70
(Dialogic utterances)	
2.2.2.2. Transgresiuni polifonice	74
(Polyphonic overlapping)	
2.2.2.3. Lumi heteroglosice	77
(Heteroglossic worlds)	
2.2.3. Transtextualitate	79
(Transtextuality)	
2.2.3.1. „Întinsa mare a Sargaselor”	80
(<i>Wide Sargasso Sea</i>)	
2.2.3.2. „Carnetul auriu”	84
(<i>The Golden Notebook</i>)	
2.2.3.3. „Pasiune”	88

<i>(Possession)</i>	
2.2.3.4. Din perspectiva cititorului <i>(A reader's perspective)</i>	93
2.3. Concluzii <i>(Closing remarks)</i>	97
3. SUBMINAREA CANONULUI / CANOANELOR LITERARE <i>(Subverting the canon(s))</i>	99 100
3.1. Convergențe teoretice <i>(Overlapping theories)</i>	104
3.2. (De)construcții postmoderniste, postcolonialiste și postfeministe <i>(Postmodernist, postcolonialist and postfeminist (de)constructions)</i>	105
3.2.1. Timp și spațiu <i>(Time and space)</i>	106
3.2.1.1. Metafore ale spațiului familial și tendințe colonizatoare <i>(Metaphorical 'homes' and</i>	

colonising tendencies)	110
3.2.1.2. Subconștientul ca spațiu eliberator și copleșitor totodată (Engulfing and liberating spaces of the unconscious)	115
3.2.1.3. Spațiul ca metodă de caracterizare (Spatial characterisations)	119
3.2.2. Discurs și limbaj (Language and discourse)	120
3.2.2.1. Ambivalențe ale puterii și alterității literare (Ambivalent powers and literary Others)	124
3.2.2.2. Structuri diferite, o singură conștiință (Different structures, one consciousness)	128
3.2.2.3. Sisteme dihotomice (Dychotomic systems)	133
3.2.3. Identitate și subiectivism	

(Subjectivity and identity)	134
3.2.3.1. Perspective multiple asupra dualității	
(Various perspectives on duality)	137
3.2.3.2. Identități concentrice	
(Concentric identities)	140
3.2.3.3. Actualizări de subiecți / puncte de vedere subiective	
(Contemporary past subjectivities)	143
3.3. Concluzii	
(Closing remarks)	
4. CANONUL LITERAR PERSONAL	144
(The personal canon)	
4.1. Confesiuni narative în șabloane postmoderniste	144
(Narrating lives within a postmodernist framework)	
4.1.1. Autobiografia pe scurt	145
(Autobiography explained)	

4.1.2. Reprezentări ale istoriografiei (Representations of historiography)	148
4.2. Autobiografia: distorsiuni în oglindă (Autobiography or refracting one's mind)	152
4.2.1. Personalizarea culturii și societății (Personalising culture and society)	152
4.2.2. (Auto)biografii ficționalizate (Fictionalised (auto)biographies)	160
4.2.2.1. „Carnetul auriu”: explorarea sinelui (<i>The Golden Notebook</i> : explorations of the inner self)	160
4.2.2.2. „Întinsa mare a Sargaselor” – o lectură subiectivă (<i>Wide Sargasso Sea</i> : a subjective reading)	168
4.2.2.3. „Pasiune” – profesorul din spatele romanului	172

*(Possession: the professor
behind)*

4.3. Simbioza autor-text-lector 176

(The author–text–reader symbiosis)

4.4. Concluzii 181

(Closing remarks)

CONCLUZII FINALE 183

(Final conclusions)

BIBLIOGRAFIE 185

(Bibliography)

ANEXĂ: Romanele pe scurt. 195

Reprezentări grafice

(Appendix: Plot overviews)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

ARGUMENT

O practică des întâlnită astăzi este aceea de a folosi feminismul drept grilă de lectură ori de câte ori este propus spre analiză un text scris de o femeie. Un roman precum „Pasiune” (1990), în care scriitoarea, Antonia Susan Byatt, integrează estetica romanului din secolul al nouăsprezecelea într-o perspectivă contemporană, concomitent cu încadrarea într-un tablou cu multiple niveluri ontologice, pare să permită interpretări mult mai expresive decât oferă modelul feminist. În acest caz, o alternativă mai bună ar putea fi o analiză din perspectivă postmodernistă, având în vedere faptul că romanul mai sus menționat pune sub semnul întrebării natura ficțiunii (și nu pe cea feminină) și relația acesteia cu istoria și realitatea. La o privire mai atentă, această direcție de interpretare se dovedește a fi la fel de limitantă ca și cea feministă; postmodernismul devine doar un mijloc prin care Byatt își atinge scopul, tehnicile sau teoriile

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

postmoderniste fiind ironizate în aceeași măsură în care sunt folosite.

Așadar, o primă observație privește îndrăzneala de care dă dovadă Byatt într-o epocă în care feminismul pare să fi pus monopol pe lectura operelor literare scrise de femei; scriitoarea respinge nu numai limitările feministe, ci și pe cele postmoderniste. Poziția autoarei Antonia Susan Byatt inspiră analiza altor două romane, cu atitudini similare, exprimate fie direct, fie indirect, și anume „Întinsa mare a Sargaselor” (Jean Rhys, 1966) și „Carnetul auriu” (Doris Lessing, 1962). Cel din urmă este perceput ca text cheie pentru mișcarea feministă; cu toate acestea, Lessing își exprimă direct dezacordul față de această interpretare, în prefața adăugată romanului în 1971. La rândul său, „Întinsa mare a Sargaselor” este considerat o critică severă a Angliei victoriene și a politicii sale imperiale ce neglijează drepturile morale ale femeilor din colonii. Această viziune omite însă trimiterile la natura ficțiunii și la capacitatea acesteia de a transcende limitele propriului univers ficțional.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instituția Națională
de Cercetare Științifică
și Inovare
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

Pornind de la cele expuse mai sus, prezenta teză de doctorat își propune realizarea unui studiu comparativ și contrastiv a celor trei romane menționate anterior. Această abordare vizează evidențierea modului prin care textul acestor romane consolidează sau subminează canonul literar, perceput fie sub forma corpusului de opere literare apreciate drept valoroase, fie sub forma tehnicilor de analiză literară folosite pentru realizarea acestui corpus de lucrări canonice. În aceste condiții, titlul tezei este conceput astfel încât să reflecte atitudinea duală a scriitoarelor A.S. Byatt, D. Lessing și J. Rhys în ceea ce privește canonul literar și variantele sale interpretative. Pe de o parte, având în vedere că aceste trei romane sunt scrise într-o perioadă puternic influențată de teorii literare precum postmodernismul, feminismul sau postcolonialismul, o primă lectură va presupune că cele trei scriitoare își propun să destabilizeze pretențiile neactualizate ale așa numitului „canon occidental”. Cu toate că acesta din urmă devine într-adevăr un punct de interes major în romanele

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

analizate, nu este, totuși, atât de criticat precum s-a anticipat. În schimb, autoarele exprimă păreri pozitive alături de cele negative, evaluând prin prisma propriului subiectivism texte și autori canonici care nu mai țin de actualitate. Scopul scriitoarelor poate fi acela de a determina cititorul să parcurgă textul romanelor lor (dar și ale altora) în aceeași manieră lipsită de prejudecăți. Pe de altă parte, așa cum s-a precizat deja, cele trei romane pot fi asociate fie cu canonul postmodernist, fie cu cel postcolonialist sau feminist. Din această perspectivă, se deschide o discuție ce urmărește subminarea acestor canoane alternative din interiorul lor; astfel, deși vizibil influențate de aceste paradigme culturale și literare, romancierile nu se sfiesc să emită judecăți de valoare în ceea ce le privește, subliniind (la fel ca în cazul „canonului occidental”) aspecte pozitive, dar și negative.

Pentru a-și atinge obiectivele, lucrarea de față este structurată în patru secțiuni, o anexă și referințe bibliografice. Prima secțiune – Literatura contemporană sub semnul întrebării (**Interrogations on contemporary**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

literature) – oferă o privire de ansamblu asupra literaturii contemporane, cu accent pe multiplele dezbateri literare pe care le găzduiește. În ciuda faptului că sunt critici care încă mai cercetează felul cum a început postmodernismul și caracteristicile sale principale, alți teoreticieni merg mai departe și analizează metamorfozele din prezent ale acestei mișcări. Unii percep transformările în cauză ca elemente ale unei evoluții firești a postmodernismului care se adaptează constant la schimbările rapide de ritm ale societății; pentru alții, aceste schimbări anunță finalul definitiv al postmodernismului. Astfel, se prezintă succint reciclarea mișcării care a început în anul 1990, încadrată de întrebări precum „Ce înseamnă postmodernismul azi?” sau „Încotro se îndreaptă postmodernismul?” – rămase fără un răspuns concret.

O altă polemică ce privește literatura contemporană pleacă de la nevoia de a mai conferi validitate unui „canon occidental” judecat ca elitist și rasist. Discuția în acest sens începe cu trei mari teorii ale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

procesului de formare a canonului, oferite de Harold Bloom, Frank Kermode și John Guillory. Din perspectiva primilor doi, canonul literar are la bază criteriile estetice și lectorii capabili să pătrundă sensul acestui estetism, adesea greu de descifrat. Guillory abordează canonul ca produs social, influențat de instituțiile academice și de felul în care acestea distribuie capitalul cultural (un termen care ilustrează pervertirea culturii de modul de viață capitalist). Aceste teorii alimentează discuțiile privind deschiderea, sau nu, a canonului literar pentru a atinge o mai bună reprezentare a societății și a tuturor categoriilor sale, indiferent de rasă sau gen, de afiliere politică, religioasă sau culturală. Un rezultat preliminar al controversei este reprezentat de proliferarea unui număr mare de canoane alternative, fiecare cu propriile obiective, interese, subiecte sau audiențe țintă.

Secțiunea a doua – Consolidarea canonului literar (**Reinforcing the canon**) – analizează maniera în care romanele studiate consolidează canonul literar. Plecând de la premisa susținută de criticii conservatori, aceea că

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

valoarea canonică este întreținută de un dialog permanent cu trecutul, această secțiune tratează reciclarea literară și intertextualitatea ca modalități de aclimatizare a operelor literare din trecut în cadrul celor din prezent. Atât „Întinsa mare a Sargaselor” cât și „Pasiune”, reciclează problematici ale Angliei victoriene, inițiind un joc postmodernist cu forma convențională a romanului realist. În ceea ce privește intertextualitatea, Jean Rhys propune cititorilor săi o viziune nouă asupra romanului „Jane Eyre”, influențând abil lectorul naiv și invitându-l pe cel lucid să citească „Întinsa mare a Sargaselor” doar ca pe o versiune în plus a romanului scris de Charlotte Brontë. Doris Lessing, în schimb, descrie subtilitățile și dificultățile procesului de creație literară, cu scopul de a ghida lectorii spre o înțelegere corectă (din punctul ei de vedere) a romanului. Cât despre A. S. Byatt, aceasta folosește tehnica intertextuală în speranța de a educa cititorii să ia în considerare romanul în întreg ansamblul lui și să nu se limiteze, astfel, la una sau două interpretări, dictate de moda literară a epocii.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICIE
ASPORENTE

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

În continuare, prezenta lucrare urmărește abordarea subversivă a acestor romane la nivelul canonului literar – Subminarea canonului / canoanelor literare (**Subverting the canon(s)**). De cele mai multe ori, ceea ce vizează critic aceste trei romane nu este canonul tradițional, ci canoanele diverse născute odată cu dezvoltarea unor mișcări precum postmodernismul, postcolonialismul sau feminismul. Grilele de lectură asociate acestor paradigme culturale sunt aplicate simultan, și nu separat, în romanele luate în considerare, cu scopul de a reliefa modalitățile prin care aceste interpretări se consolidează sau se subminează reciproc. Se observă, astfel, faptul că aceste teorii își unesc forțele pentru a critica perspectivele și tradițiile textelor și scriitorilor aparținând altor epoci; în același timp, aserțiunile postmoderniste pot fi utilizate pentru a deconstrui convingerile postcolonialiste sau feministe, reversul fiind perfect valabil de asemenea.

Ultima secțiune – Canonul personal (**The personal canon**) – prezintă ceea ce se consideră a fi

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRȘTINCE
AȘIGURĂRI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

crezul acestor scriitoare, și anume canonul personal, derivat, sau nu, din cel tradițional. Fiecare dintre intratextele sau intertextele care apar în cele trei romane pot fi percepute ca decizia personală a romancierelor cu privire la ceea ce înseamnă literatură de calitate. Mai mult decât atât, romanele discutate nu se limitează la a reflecta asupra unor lucrări literare din exterior, ci oglindesc și sinele autoarelor. Această fuziune de realități externe și interioare nu este neapărat o referință autobiografică în sensul tradițional al conceptului; mai degrabă, poate fi o dovadă a faptului că aceste scriitoare sunt sincere și intime cu textul propriilor romane, atitudine indicată a fi preluată și de alți lectori pentru a-și crea propriul canon personal.

Anexa atașată tezei de doctorat oferă o prezentare grafică a subiectului din fiecare roman analizat. Având în vedere faptul că aceste romane sunt deosebit de elaborate în ceea ce privește înlănțuirea de evenimente pe multiple niveluri diegetice și extradiegetice, schemele din anexă sunt concepute astfel încât să faciliteze o mai bună

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRĂȘTICE
APOȘTOLU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
GOSPODRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

înțelegere a modului în care scriitorii au conceput universul ficțional din romanul aferent.

1. LITERATURA CONTEMPORANĂ SUB SEMNU ÎNTREBĂRII (Interrogations on contemporary literature)

Domeniul literar este unul puternic divizat, în ultimii ani, de multiple dezbateri; pare deja un ideal pierdut încercarea de a atinge un consens între critici care reprezintă diverse școli teoretice (sau niciuna), între scriitori sau între critici și scriitori. Sunt voci care afirmă că dinamica și complexitatea literaturii contemporane derivă tocmai din aceste polemici, a căror conciliere nu ar duce decât la o funcționare distopică a literaturii. Astfel, obiectivul acestei secțiuni introductive este schițarea naturii caleidoscopice a literaturii contemporane, care a atins un nivel la care întrebările sunt mai importante decât răspunsurile.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Prima parte ilustrează mutațiile contemporane ce au loc în interiorul curentului postmodernist; deși este un concept mult prea bine cunoscut, postmodernismul este inclus aici deoarece stă la baza disputelor referitoare la canonul literar, fiind în același timp și una dintre teoriile care inspiră romanele discutate. Sunt critici care afirmă că postmodernismul a fost înlocuit de postmodernitate, acesta din urmă fiind un concept cu aplicabilitate și cu un grad de generalizare mai mare decât postmodernismul. Conform altor păreri, mișcări precum feminismul, postcolonialismul sau studiile culturale au înglobat postmodernismul în propriile lor programe teoretice. Aceste presupuneri sprijină idea unui inevitabil sfârșit postmodernist, ignorând faptul că, în cazul oricărui dintre aceste noi curente, discuțiile pornesc, totuși, de la paradigma postmodernistă. Multiplicarea și proliferarea teoriilor și concepțiilor postmoderniste sunt reprezentate la nivelul textului literar prin alternarea de elemente realiste, moderniste și postmoderniste; îmbinarea acestor trei stiluri favorizează folosirea termenului

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

„contemporan”, și nu „postmodernist”, pentru orice operă literară apărută începând cu a doua jumătate a secolului XX.

Diversele teorii inspirate de ideologia postmodernistă deschid discuții aprinse pe marginea canonului literar, acuzat pentru viziunile aparent patriarhale și rigide. Criticii conservatori sprijină păstrarea formei actuale a canonului, considerat a fi fost întemeiat în baza celui mai înalt grad de desăvârșire estetică; ei nu se opun integrării de noi opere în canon atât timp cât se respectă aceleași considerente estetice avute în vedere până în prezent. Criticii liberali nu neagă calitatea estetică pe care trebuie să o reflecte o lucrare canonică, însă sunt convingeți că autonomia estetică este un ideal imposibil de atins; ei acuză, așadar, instituțiile responsabile pentru formarea canonului de politizare excesivă a procesului de canonizare și cer extinderea acestuia pentru a-i include și pe acei scriitori marginalizați de o politică sau alta. Din „înfruntarea” acestor două perspective, a rezultat o gamă variată de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECTORILOR SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRȘTINICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

canoane alternative, situație ce a condus la destabilizarea canonului central în așa măsură încât nu mai poate fi deosebit de celelalte. Singura modalitate de a-l conserva rămâne includerea în cadrul acelor canoane personale ce stau la dispoziția oricărui scriitor sau lector.

În concluzie, se poate afirma că literatura contemporană a devenit un domeniu lipsit de restricții și îngrădiri. Delimitările conceptuale sau încadrările teoretice nu mai reprezintă punctul central al analizelor literare, devenind doar instrumente la îndemâna oricui dorește să comenteze diversitatea și paradoxurile scriitorilor contemporani și ale textelor acestora.

2. CONSOLIDAREA CANONULUI LITERAR (Reinforcing the canon)

O abordare obișnuită a romanelor contemporane pleacă de la presupunerea postmodernistă conform căreia orice reprezentare a trecutului într-un text actual este obligatoriu de natură critică și ironică. Deși această

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
CȘIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

perspectivă pare să concorde cu anumite romane (un exemplu binecunoscut este „Iubita locotenentului francez”, John Fowles, 1969), în cazul celor analizate aici, interpretările pot varia. Astfel, cele trei romane încadrează tradiția sau canonul literar într-un context contemporan, stabilizând și dezechilibrând atât trecutul cât și prezentul. Alegând să reflecte trecutul, Byatt, Rhys și Lessing inițiază un dialog cu romanele, formele literare și cu practicienii acestora; „conversația” astfel începută este plină de viață și semnificații, cu avantaje și dezavantaje de ambele părți. Cele două axe de interpretare, în acest caz, sunt reciclarea literară și intertextualitatea, tehnici care oferă instrumentele necesare pentru a analiza acest schimb bidirecțional între scriitori și texte.

Prin reciclare, se creează un continuum între canoanele trecutului și cele ale prezentului, acest sistem nefiind apreciat la justa valoare fără o pendulare constantă în timp, care se regăsește, într-o formă sau alta,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSAȘILOR VĂRSTNICI
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

în fiecare dintre romanele discutate. Analiza continuității istorice ia în considerare:

- conceptul de istorie și reprezentările sale, atât ca perspective temporale cât și ca mișcări sociale, culturale sau literare;
- scriitorii ale căror tehnici și stiluri literare au fost adaptate în romanele de față;
- ideea de text, perceput fie ca lucrare anterioară, fie ca textul efectiv al romanelor studiate, reciclat el însuși la nesfârșit.

Astfel, „Pasiune” și „Întinsa mare a Sargaselor” aduc Anglia victoriană și practicile sale în prezent, în încercarea de a demonstra măsura în care prezentul este influențat de trecut. Criticând sau apreciind această epocă, Rhys și, respectiv, Byatt ilustrează modul prin care istoria devine doar o sumă de multiple povești subiective, dezvăluind latura ficțională a propriilor universuri ficționale. Pentru Doris Lessing, în schimb, trecutul e un pretext pentru a explora mecanismele memoriei care, la rândul său, este deconspirată, fiind,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

asemenea istoriei, o înregistrare subiectivă și nestatornică a trecutului. Aceasta devine viabilă în cele trei romane în momentul în care fapte și persoane reale sunt inserate în narațiune. Romanul „Pasiune” este plin de referințe la poeți victorienți sau la alte persoane de renume, ale căror limbaj și comportament sunt atent recreate în text. Ficțiunea se îmbină inteligent cu realitatea, însă de fiecare dată când acțiunea devine prea „reală”, Byatt intervine și ilustrează arhitectura narativă din spatele poveștii. Adevărul fictiv sau adevărul din ficțiune este punctul de interes și pentru D. Lessing, „Carnetul auriu”, fiind o continuare a ceea ce V. Woolf a început în scrierile sale. Diegeza este fragmentată ad infinitum, imitând modul dezorganizat și lipsit de logică al desfășurării vieții. La rândul său, Jean Rhys reproduce fragmente întregi din romanul „Jane Eyre”, argumentând faptul că se poate dovedi folositoare analiza nu numai a ceea ce este spus ci și a celui care o spune.

Examinarea referințelor intertextuale la nivelul și în afara acestor romane are drept scop evidențierea

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRȘTICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

considerentelor pe care cele trei autoare le împărtășesc, sau nu, în ceea ce privește scrierile, concepțiile sau tehnicile canonice. În primă fază, analiza urmărește modul în care terminologia intertextuală introductivă a lui M. Bakhtin se regăsește în romane, în centrul atenției fiind concepte precum dialogism, polifonie sau heteroglosie. Urmează cele cinci dimensiuni ale transtextualității formulate de G. Genette, ce sunt ilustrate întâi la nivelul fiecărui roman, fiind apoi analizate conexiunile (neintenționate) ce pot fi găsite între cele trei romane.

În ceea ce privește „Întinsa mare a Sargaselor”, cadrul intertextual este asigurat, în mod evident, de romanul „Jane Eyre”, aspru criticat pentru reducerea la tăcere și marginalizarea primei soții a domnului Rochester, Bertha. Romanul lui Rhys readuce acest personaj în prim plan, înzestrând-o cu voce proprie și cu identitate distinctă; chiar dacă această perspectivă subliniază convingerile postcolonialiste care militează pentru deschiderea canonului literar în favoarea

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
APOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

scriitorilor marginalizați anterior, „Întinsa mare a Sargaselor” consolidează, totuși, poziția romanului scris de Brontë în interiorul canonului, oferindu-i o interpretare nouă. În „Carnetul auriu”, Doris Lessing promovează importanța lecturii intertextuale, romanul fiind dificil de descifrat fără o mișcare constantă între numeroasele hipo- și hipertexte. Antonia Susan Byatt e cea mai directă dintre cele trei romaniere; pentru a-și expune viziunea pozitivă asupra literaturii victoriene, Byatt imită stilul acesteia și introduce în roman numeroase poezii victoriene „contrafăcute”, care funcționează simultan drept intertexte, metatexte și hipertexte. În plus, analiza legăturilor intertextuale dintre romanele discutate accentuează importanța deosebită pe care o au și cititorii în menținerea statului canonic al unei opere sau al alteia.

3. SUBMINAREA CANONULUI / CANOANELOR LITERARE

(Subverting the canon(s))

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Refuzul postmodernist de a accepta existența unui adevăr universal, precum și percepția istoriei ca proces subiectiv în continuă dezvoltare au favorizat apariția teoriilor care încearcă să repună în drepturi voci și povești ignorate sau marginalizate; două astfel de teorii sunt postcolonialismul și feminismul. Pe măsură ce canoanele aferente acestor teorii câștigă teren, ele riscă, totuși, să devină la fel de restrictive precum canonul pe care au încercat să îl înlocuiască, preluând numai opere literare scrise fie de femei, fie de scriitori care aparțin unei categorii sociale lăsate în umbră dintr-un motiv sau altul. Dintre cele trei scriitoare, Doris Lessing este cea care se manifestă cel mai vehement împotriva interpretării romanului său numai din perspectivă feministă, adăugându-i în 1971 o prefață destul de elaborată în care prezintă multe alte grile de lectură. Urmându-i exemplul, această secțiune vizează o analiză din mai multe unghiuri a romanelor, obiectivul fiind acela de a determina măsura în care acestea aparțin obsesivelor canoane ale

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

contemporaneității. Având în vedere faptul că aceste direcții de interpretare au, de cele mai multe ori, teme și tehnici convergente, secțiunea este structurată în jurul unor concepte comune celor trei ideologii: timp și spațiu, discurs și limbaj, identitate și subiectivism. Această organizare facilitează examinarea simultană a romanelor din puncte de vedere adesea contradictorii, care se susțin sau se subminează reciproc.

Analiza aspectelor temporale și spațiale (atât fizice cât și simbolice) la nivelul textelor luate în discuție propune o serie de interpretări noi, care oferă o viziune diferită încadrărilor standard: romanul „Întinsa mare a Sargaselor” este prezentat din poziția colonizatorului și nu din cea a Celuilalt; „Carnetul auriu” devine o ilustrare a teoriilor despre subconștient formulate de psihanalistul J. Lacan, iar „Pasiune” un comentariu la adresa creației ca spațiu al femeii. Tipurile diferite de discurs investigate în cele trei romane au scopul de a evidenția eterogenitatea corpului studiat, care nu se limitează la obiective postmoderniste, postcolonialiste sau feministe.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
APOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Exemplele oferite ilustrează caracterul volatil al analizei literare atunci când examinează un roman contemporan care îmbină o multitudine de teorii culturale și tehnici literare. Provocarea postmodernistă a ideii umaniste de subiect unitar și de identitate stabilă îmbracă forme diferite în cele trei romane. Conținutul romanului, forma acestuia și personajele prezentate devin modalități prin care Rhys, Lessing și Byatt comentează mutațiile suferite de conceptul de identitate. Rezultatul este o viziune pluralistă asupra acestuia, influențat în mare măsură de stimuli externi precum genul, cultura sau societatea.

4. CANONUL PERSONAL

(The personal canon)

Este deja binecunoscut faptul că autorul nu mai e considerat punctul de origine al sensului unei lucrări, această convingere fiind limitată și limitantă în același timp. Cu toate acestea, renunțarea completă la prezența auctorială dintr-un text poate fi la fel de restrictivă. Din

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSĂMILOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

aceste motive, această parte din teza de doctorat își propune să evidențieze componenta autobiografică ce stă la baza acestor trei romane. Conștient, sau nu, scriitoarele în cauză apelează la elemente personale atunci când creionează lumi și personaje ficționale. Deși este tentant să se încerce a recrea viața autoarelor pornind de la fragmentele reale inserate în romane, această secțiune se axează, totuși, pe analiza modalităților și motivelor ce au dus la împletirea referințelor autobiografice în textul romanelor.

Această abordare presupune o discuție atât a conceptului de autobiografie cât și a celui de istoriografie, în lumina transformărilor impuse de ideologia postmodernistă cu privire la ideea de adevăr ficțional, intenție auctorială și tehnicile narative utilizate. Pentru a reliefa importanța contextului în stabilirea sensului unui text, analiza urmărește modul în care atât elementele personale cât și cele culturale sunt oglindite în romane, consecința fiind o altfel de perspectivă asupra ideii de autobiografie și de scriere ficțională a sinelui.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Ultima parte a acestei secțiuni studiază conceptul de lectură și importanța acordată de cele trei romaniere în educarea cititorilor, pentru formarea unei legături spirituale cu textul romanelor, dincolo de orice intervenție critică. Cititorii sunt încurajați să gândească liber și să interacționeze cu textul în scopul de a-și dezvolta propriul canon, ignorând direcții critice, politici sau orice alt tip de manipulare.

CONCLUZII FINALE

Atunci când Harold Bloom a afirmat că standardul unic prin care se poate judeca dacă o operă literară merită un statut canonic este „măreția”, a omis caracterul subiectiv al acestui criteriu. Cine este mai în măsură să evalueze această „măreție”: cititorul de rând sau criticul de profesie? Cele trei romane alese pentru prezenta teză de doctorat susțin faptul că „măreția” se naște în urma unui dialog cât se poate de sincer între autor, text și cititor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICIE
ASPORENTE

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
CMIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

Așadar, „măreția” este subiectivă deoarece literatura în sine, atât ca proces de creație cât și ca lectură, este un act intim unde nu sunt admise intervenții decât din partea celor trei entități expuse mai sus.

Pe lângă rescrierea textelor și a sinelui propriu, scriitoarele analizate au rescris sinele literaturii înseși, eliberate, astfel, de canoane părintoare și granițe limitante. Subiectele reciclate și referințele intertextuale prezentate pot fi considerate ca punct de plecare pentru canonul personal al fiecărei dintre cele trei autoare. Această selecție ilustrează subiectivismul și personalitatea scriitoarelor, care interacționează cu propriile romane, dar și cu cititorii acestora, pentru a promova nevoia de a păstra validitatea practicii cititului printre multiplele alternative contemporane. Chiar dacă astfel de substitute nu apar efectiv în romanele așezate sub lupă, se pot menționa televiziunea sau cinematografia. Interesant în cazul acestor două mijloace media este faptul că, deși folosesc elemente care funcționează după aceleași criterii elitiste și estetice ce

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITAS
GALATIENSIS

stau la baza literaturii, nu sunt respinse de marele public; în mod contrar, publicul este chiar intrigat de conceptele noi, modalitățile șocante și fragmentate de redare a realității sau de personajele ieșite din comun, atâta timp cât acestea apar pe ecran și nu într-o carte.

Soluția acestui impas în care se regăsește arta lecturii este dezvoltarea unui canon personal. Byatt, Rhys și Lessing își sfătuiesc cititorii să abordeze orice roman nou în mod creativ, critic și subiectiv. Această propunere poate acționa subversiv la nivelul propriilor romane, lăsate fără apărare în fața judecății critice a fiecărui cititor, care poate nu le apreciază așa cum ar dori autoarele. Se pare că acesta este un risc pe care sunt dispuse să și-l asume. În acest caz, se poate pune problema dacă scriitoarele chiar au atât de multă încredere în capacitatea cititorilor de a pătrunde sensurile romanelor discutate sau sunt sigure de valoarea acestora, calitate care nu poate trece neobservată. Acestea sunt alte două întrebări care nu își găsesc răspuns în prezenta lucrare, obiectivul fiind acela de a demonstra, încă o dată,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PENSANTELOR VĂRSTNICE
APOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

UNIVERSITATEA
GALATIENSIS

faptul că literatura contemporană se află pe un teren al dialogului și interogării, nu al certitudinilor. Se poate chiar afirma ca acest tip de literatură, fără restricții și constrângeri, este mai aproape de ceea ce este de fapt literatura: un exercițiu de imaginație și creativitate, construit în așa fel încât să aducă mai aproape două subiectivități, cea a scriitorului și cea a cititorului.

În loc de concluzii, lucrarea de față invită la lecturi suplimentare în ideea conturării canonului personal, ale cărui baze au fost stabilite în urma analizei acestor trei scriitoare contemporane și a romanelor „Pasiune”, „Întinsa mare a Sargaselor”, și „Carnetul auriu” ...

BIBLIOGRAFIE

1. SURSE PRIMARE

Brontë, C. (2001) *Jane Eyre*. New York and London:
W·W· Norton & Company

Byatt, A.S. (1990) *Possession*. London: Random Century
Group

Lessing, D. (1999) *The Golden Notebook*. London:
Penguin Books

Lessing, D. (1995) *Under My Skin, Volume One of My
Autobiography, to 1949*. U.S.A.: Harper Collins
Publishing

Rhys, J. (2000) *Wide Sargasso Sea*. London: Penguin
Group

Wu. D. (ed.) (2002) *Victorian Poetry*. UK: Blackwell
Publishing

2. SURSE SECUNDARE

CRITICĂ ȘI TEORII LITERARE

Literatură engleză contemporană & canonul literar

Bentley, N. (2008) *Contemporary British Fiction*.
Edinburgh: Edinburgh University Press

Bloom, H. (1994) *The Western Canon. The Books and School of the Ages*. London: Harcourt Brace & Company

Bradford, R. (2007) *The Novel Now: Contemporary British Fiction*. Oxford: Blackwell Publishing

Drabble, M. (2000) *The Oxford Companion to English Literature*. Oxford: Oxford University Press

Gorak, J. (1991) *The Making of the Modern Canon*. London: Athlone Press Ltd

- Guillory, J. (1993) *Cultural Capital: The Problem of Literary Canon Formation*. Chicago: University of Chicago Press
- Kermode, F. (2004) *Pleasure and Change: The Aesthetics of Canon*. Oxford: Oxford University Press
- Kolbas, E. D (2001) *Critical Theory and the Literary Canon*. Oxford: Westview Press
- Turner, N. (2010) *Post-War British Women Novelists and the Canon*. London: Continuum
- Rennison, N. (2005) *Contemporary British Novelists*. London and New York: Routledge
- Selden, R.; Widdowson, P. (eds.) (1993) *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory. Third Edition*. Hertfordshire: Harvester Wheatsheaf
- Shaffer, B. W. (ed.) (2005) *A Companion to the British and Irish Novel 1945–2000*. Oxford: Blackwell Publishing

Sturrock, J (ed.). (1996) *The Oxford Guide to Contemporary Writing*. Oxford: Oxford University Press

Verdonk, P., Weber, J. J. (1995) *Twentieth-Century Fiction: From Text to Context*. New York: Routledge

Post(modernism), Postcolonialism, Feminism, Victorianism

Adams, J. (2009) *A History of Victorian Literature*. West Sussex: Blackwell Publishing

Armstrong, I. (2005) *Victorian Poetry. Poetry, poetics and politics*. London and New York: Routledge

Ashley, K., Gilmore, L., Peter, G. (1994) *Autobiography & Postmodernism*. Amherst, MA: University of Massachusetts Press

Ashcroft, B., Griffiths, G. Tiffin, H., (eds.) (1995) *The post-colonial studies reader*. New York: Routledge

Moore-Gilbert, B. (1997) *Postcolonial Theory. Contexts, Practices, Politics*. London and New York: Cambridge University Press

Bertens, H. (1995) *The Idea of the Postmodern: A History*. London and New York: Routledge

Bhabha, H. (1994) *The Location of Culture*. London and New York: Routledge

Boehmer, E. (2005) *Colonial and Postcolonial Literature. Migrant Metaphors. Second Edition*. Oxford: Oxford University Press

Bradshaw, D., Dettmar, H. J. (eds.) (2006) *A Companion to Modernist Literature and Culture*. U.K.: Blackwell Publishing

Bristow, J. (ed.) (2000) *The Cambridge Companion to Victorian Poetry*. Cambridge: Cambridge University Press

Brooks, A. (1997) *Postfeminisms. Feminism, cultural theory and cultural forms*. London: Routledge

Buhle, M.J. (1998) *Feminism and Its Discontents. A Century of Struggle with Psychoanalysis*. Massachusetts: Harvard University Press

Cahoone, L.E. (1996) *From Modernism to Postmodernism. An Anthology*. Oxford: Blackwell Publishers

Connor, S. (2004) *The Cambridge Companion to Postmodernism*. U.K.: Cambridge University Press

Douglas Peters, J. (2002) *Feminist Metafiction and the Evolution of the British Novel*. U.S.A: University Press of Florida

- Eagleton, M. (ed.) (2003) *A Concise Companion to Feminist Theory*. U.K.: Blackwell Publishing
- Elam, D. (1992) *Romancing the Postmodern*. London: Routledge
- Faludi, S. (1991) *Backlash; The Undeclared War Against American Women*. New York: Three Rivers Press
- Fanon, F. (2004) *The Wretched of the Earth*. New York: Grove Press
- Ferrall, C. (2001) *Modernist Writing and Reactionary Politics*. Cambridge: Cambridge University Press
- Gamble, S. (ed.) (1998) *The Routledge Companion to Feminism and Postfeminism*. London: Routledge
- Genz, S; Brabon, A. B (2009) *Postfeminism. Cultural Texts and Theories*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd
- Gilbert, S., Gubar, S. (1979) *The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century*

Literary Imagination. New Haven : Yale
University Press

Gillies, M. A., Mahood, A. (2007) *Modernist Literature:
An Introduction.* Edinburgh: Edinburgh
University Press

Huddart, D. (2008) *Postcolonial theory and
autobiography.* New York: Routledge

Hutcheon, L. (1988) *A Poetics of Postmodernism:
History, Theory, Fiction.* New York: Routledge

Hutcheon, L. (1989) *The Politics of Postmodernism.*
London: Routledge

Jameson, F. (1997) *Postmodernism, or, The Cultural
Logic of Late Capitalism.* U.S.A: Duke University
Press

King, J. (2005) *The Victorian Woman Question in
Contemporary Feminist Fiction.* New York:
Palgrave Macmillan

- Krolokke, C.; Sorensen, A. S. (2005) *Gender Communication Theories and Analyses: From Silence to Performance*. California: Sage Publications
- Lechte, J. (2008) *Fifty Key Contemporary Thinkers. From Structuralism To Post-Humanism. Second Edition*. London and New York: Routledge
- Lyotard, J. F. (1984) *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. U.S.A: University of Minnesota
- Loomba, A. (2005) *Colonialism / Postcolonialism. Second edition*. London and New York: Routledge
- Lopez, J; Potter, G. (eds). (2001) *After Postmodernism: An Introduction to Critical Realism*. London: The Athlone Press
- Malpas, S. (2005) *The Postmodern*. London and New York: Routledge

- McAfee, N. (2004) *Julia Kristeva*. New York and London: Routledge
- McLeod, J. (ed.) (2007) *The Routledge Companion to Postcolonial Studies*. New York: Routledge
- McRobbie, A. (1994) *Postmodernism and Popular Culture*. London: Routledge
- Morton, S. (2003) *Gayatri Chakravorty Spivak*. London and New York: Routledge
- Pearsall, C. (2000) *The Cambridge Companion to Victorian Poetry*
- Petrolle, J. E. (2008) *Religion Without Belief: Contemporary Allegory and the Search for Postmodern Faith*. New York: Suny Press
- Praisler, M. (2005) *On Modernism, Postmodernism and the Novel*. Bucuresti: Editura Didactica si Pedagogica

Rooney, E. (ed.) (2006) *The Cambridge Companion to Feminist Literary Theory*. Cambridge: Cambridge University Press

Said, E. (1977) *Orientalism*. London: Penguin

Said, E. (1993) *Culture and Imperialism*. London: Chatto & Windus Ltd

Sarup, M. (1993) *An Introductory Guide to Post-Structuralism and Postmodernism*, Harlow: Longman

Sim, S. (ed.). (2001) *The Routledge Companion to Postmodernism*. London and New York: Routledge

Stierstorfer, K (ed.). (2003) *Beyond Postmodernism. Reassessments in Literature, Theory and Culture*. Berlin: Walter de Gruyter

Taylor, V. E.; Winqvist, C. E. (2001) *Encyclopedia of Postmodernism*. London: Routledge

Toth, J. (2010) *The Passing of Postmodernism. A Spectroanalysis of the Contemporary*. New York: State University of New York

Travers, M. (ed.) (2001) *European Literature from Romanticism to Postmodernism. A Reader in Aesthetic Practice*. London and New York: Continuum

Walters, M. (2005) *Feminism. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press

Watt, I. (1957) *The Rise of the Novel: Studies in Defoe, Richardson, and Fielding*. Berkeley: University of California Press

Studii critice

Abrams, M. H. (ed.) (1999) *A Glossary of Literary Terms. Seventh Edition*. U.S.A: Heinle & Heinle

Adams, T. D. (1990) *Telling Lies in Modern American Autobiography*. Chapel Hill: University of North Carolina Press

Adams, H. Searle, L. (eds.) (1986) *Critical theory since 1965*. Tallahassee: Florida State University Press

Allen, G. (2000) *Intertextuality*. London: Routledge

Barry, P. (1995) *Beginning theory: an introduction to literary and cultural theory*. England: Manchester University Press

Bates, S. E. (1937) *Inside Out: An Introduction to Autobiography*. New York: Sheridan House

Bakhtin, M. (1982) *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: University of Texas Press

Bakhtin, M. (1984) *Problems of Dostoevsky's Poetics*. Minneapolis: University of Minnesota Press

Bates, E. S. (1937) *Inside Out: An Introduction to Autobiography*. New York: Sheridan House

- Baudrillard, J. (1994) *Simulacra and Simulation*. U.S.A.:
University of Michigan Press
- Bentley, M. (ed.) (1997) *Companion to Historiography*.
London and New York: Routledge
- Bentley, M. (1999) *Modern Historiography: An
Introduction*. London and New York: Routledge
- Birch, D. (1989) *Language, Literature, and Critical
Practice: Ways of Analysing Text*. London:
Routledge
- Byatt, A. S. (2000) *On Histories and Stories: Selected
Essays*. U.K.: Chatto & Windus Random House
- Cosslett, T., Lury, C., Summerfield, P. (eds.) (2000)
*Feminism and Autobiography: Texts, Theories,
Methods*. London: Routledge
- Derrida, J. (1997) *Of Grammatology*. U.S.A: The John
Hopkins University Press
- Gavins, J. (2007) *Text World Theory: An Introduction*.
Edinburgh: Edinburgh University Press

- Genette, G. (1980) *Narrative Discourse: An Essay in Method*. New York: Cornell University Press
- Genette, G. (1997) *Palimpsests: Literature in the Second Degree*. University of Nebraska Press
- Georg, M. (1950) *History of Autobiography in Antiquity*. London: Routledge
- Gottschalk, L. (1963) *Understanding History: A Primer of Historical Method*. New York: Alfred A. Knopf
- Greetham, D. C. (1999) *Theories of the Text*. Oxford: Oxford University Press
- Gudmundsdóttir, G. (2003) *Autobiography and Fiction in Postmodern Life Writing*. Amsterdam: Rodopi
- Hall, S. (1997) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage Publications Ltd
- Hatch, J. A.; Wisniewski, R. (eds.) (1995) *Life History and Narrative*. London: Falmer Press

- Klarer, M. (2004) *An Introduction to Literary Studies. Second edition*. London and New York: Routledge
- Lacan, J. (2006) *Ecrits*. New York and London: W.W. Norton & Company
- Letissier, G. (ed.) (2009) *Rewriting/Reprising: Plural Intertextualities*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing
- Lodge, D. (ed.) (1972) *20th Century Literary Criticism. A Reader*. London: Longman
- Lodge, D. (1997) *The Practice of Writing*. Auckland: Penguin Press
- Martinez, S. (2008) *Recycling Culture(s)*. UK: Cambridge Scholars Publishing
- Mathews, S, Sibisan T. A. (eds). (2003) *Theories: A Reader*. București: Paralela 45
- Milner, A.; Browitt, J. (2002) *Contemporary Cultural Theory. Third edition*. Crows Nest, N.S.W: Allen & Unwin

Misch, G. (1950) *History of Autobiography in Antiquity*.
London: Routledge

Plett, H. (ed.) (1991) *Intertextuality, Research in text theory*. Berlin: Walter de Gruyter

Sanders, A. (1994) *The Short Oxford History of English Literature*. Oxford: Oxford University Press

Silverman, H., J. (1989) (ed.) *Continental Philosophy II Derrida and Deconstruction*. London and New York: Routledge

Smith, S., Watson, J. (2001) *Reading Autobiography: A Guide for Interpreting Life Narratives*. Minneapolis: University of Minnesota Press

Stocker, B. (2006) *Routledge Philosophy Guidebook to Derrida on Deconstruction*. London and New York: Routledge

Surber, J. P. (1998) *Culture and Critique: An Introduction to the Critical Discourses of Cultural Studies*. Boulder: Westview Press

Turner, G. (2002) *British Cultural Studies: An Introduction*. New York: Routledge

Waugh, P. (1984) *Metafiction: The Theory and Practice of Self-Conscious Fiction*, London: Routledge

Williams, J. (2004) *Theory and the Novel Narrative Reflexivity in the British Tradition*. U.K.: Cambridge University Press

Worton, M., Still, J. (eds.) (1990) *Intertextuality: theories and practices*. Manchester: Manchester University Press

Critică aplicată

Alfer, A., Noble, M. (eds.) (2001) *Essays on the fiction of A. S. Byatt*. Westport: Greenwood Press

Bernard, C. (2003) “Forgery, Dis/Possession, Ventriloquism in the Works of A. S. Byatt and Peter Ackroyd” *Miscelánea: A Journal of English and American Studies* 28 (2003), 11 – 24

Bloom, H. (2001) *Robert Browning*. New York: Chelsea House

Burgass C. (2002) *A. S. Byatt's Possession: A Reader's Guide*. New York: Continuum International Publishing Group

Gregg, V. M. (1995) *Jean Rhys's historical imagination: reading and writing the Creole*, North Carolina: UNC Press Book

Fand, R. (1999) *The Dialogic Self: Reconstructing Subjectivity in Woolf, Lessing, and Atwood*. USA: Associated University Press

Fiander, L. M. (2004) *Fairy Tales and the Fiction of Iris Murdoch, Margaret Drabble, and A. S. Byatt*. New York: Peter Lang Publishing

Frickey, P. (1990) *Critical perspectives on Jean Rhys* Washington: Three Continents Press,

Kaplan, C., Rose, E. (1988) *Doris Lessing: The Alchemy of Survival*. Athens, OH.: Ohio University Press

Savory, E. (1999) *Jean Rhys*. Cambridge: Cambridge University Press

Thomas, S. (1999) *The Worlding o f Jean Rhys*. Westport, CT: Greenwood Press

Whittaker, R. (1988) *Doris Lessing*, London: Macmillan Publishers Ltd

Wolfreys, J., Robbins, R., Womack, K. (2006) *Key Concepts in Literary Theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press

SURSE SCRISE ELECTRONICE

Aragay, M. (1994) “The Long Shadow of the Nineteenth Century. An interview with A.S. Byatt” *Bells: Barcelona English language and literature studies* 5, 151 – 164 [online] available from <racocat>, [January 24th 2011]

Bell, V. (ed.) (2007) "Other Voices 3", *Cultural Recycling*, vol.3, no.1 [online] available from <othervoices.org>, [April 30th 2012]

Hassan, I. "From Postmodernism to Postmodernity: the Local/Global Context". [online] available from <Ihabhassan.com>, [May 3th 2011]

Hoberek, A. "Introduction: After Postmodernism". *Twentieth Century Literature*. (2007) Volume: 53. Issue: 3. [online] available from <www.questia.com>, [May 5th 2011]